

Oponentský posudek na habilitační práci: Člověk a přírodní zdroje v době kamenné

Autor: PhDr. Mgr. Petr Šída, Ph.D.

Oponent: Mg. Jan Turek, PhD

Habilitace předložena: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2020

Habilitační práce Petra Šídy je pozoruhodným shrnutím autorova dosavadního výzkumu. Zde prezentovaný výzkum zahrnuje tři hlavní témata: Kamenné suroviny jako zdroj informací o lidském chování v rámci krajiny od paleolitu po neolit; Neolitická těžba metabazitů v Jizerských horách; Člověk a vegetace starého holocénu. Všechna témata autor vhodně doplňuje výběrem z vlastní bibliografie statí publikovaných převážně v prestižních evropských a světových vědeckých periodikách.

Hlavním společným jmenovatelem všech předložených studií je využívání přírodních zdrojů člověkem. Autor se přirozeně mohl zabývat jen těmi přírodními zdroji, jejichž exploatace a užití zanechává archeologizované a dokumentovatelné stopy v podobě movitých i nemovitých památek. Petr Šída si je této transformační redukce plně vědom a nahlíží studovaný materiál jako dostupnou frakci dávných lidských artefaktů, jako dokladů chování jedinců a komunit části staršího pravěku, respektive převážně staršího holocénu.

Opět je zcela přirozené, že z hlediska materiálové persistence se autor zabývá především kamennou industrií, případně pozůstatky těžby surovin na výrobu kamenných nástrojů.

Autor se věnuje rekonstrukci měnících se vzorců exploatace surovin, manufaktury, distribuce a užití kamenných artefaktů, tedy úplnému *Chaîne opératoire* a jeho proměnám v průběhu staršího pravěku.

V části práce věnované těžebnímu revíru Jistebka autor posouvá svou studii distribuce do komplexní nadregionální sítě směnného obchodu. Tuto část Šídova výzkumu osobně považuji za mimořádně přínosnou pro poznání technologie a dynamiky těžby, ale také pro rekonstrukci nadregionální distribuční sítě metabazitů v období neolitu. Autor zde zcela správně hodnotí i environmentální impakt těžby, která výrazným způsobem zasáhla do reliéfu krajiny a lze ji charakterizovat jako vytvoření jedné z nejstarších industriálních zón.

Nález dokladů těžby metabazitů v Jistebsku vnímám jako průlomový a pro archeologii neolitu zcela zásadní objev.

V závěrečné části práce se Petr Šída věnuje otázce využívání rostlinných zdrojů mezolitickými komunitami ve střední Evropě. Zvláště zde oceňuji mezioborovou spolupráci a archeo-ekologický přístup k tomuto významnému tématu. Svým výzkumem Šída velmi dobře osvětlil principy mezolitického využívání širokého spektra přírodních zdrojů, ale také managementu krajiny. Jeho výzkum dále charakterizuje specifiku pozdně mezolitické subsistence v pravděpodobném kontaktu s komunitami prvních zemědělců.

Celá práce včetně přiložených publikací dokládá autorovu vědeckou vyspělost a vynikající orientaci v oboru jeho výzkumu. Zvláště hodnotím autorovu schopnost organizovat mezioborové výzkumné projekty a ve spolupráci se specialisty přírodovědných vědeckých disciplín dosahovat netriviálních výsledků, které přináší mnohdy kvalitativně zcela nové poznání. V tomto ohledu Šída významně překračuje dřívější přístupy v paleoliticko/mezolitickém výzkumu zaměřené především na chrono/typologické vlastnosti artefaktů.

Jediné co v předložených pracích snad postrádám je větší důraz na rekonstrukci společenských vztahů v období staršího pravěku a pokus o rekonstrukci společnosti v kontextu etnografického výzkumu lovecko-sběračských skupin v severských oblastech severní polokoule. Toto však nepokládám za chybu, spíše za odlišnosti ve výzkumném zájmu a v paradigmatické orientaci.

Petr Šída má rovněž nemalé pedagogické zkušenosti a svým výzkumem dlouhodobě ovlivňuje nastupující generaci specialistů paleolitiků a mezolitiků.

Závěrem mohu s radostí a jednoznačně konstatovat, že studie předložená Petrem Šídou zcela splňuje požadavky standardně kladené na habilitační práci.

Habilitaci Petra Šídy tedy jednoznačně doporučuji k dalšímu postupu v habilitačním řízení.

V Praze 7. října 2021

Mgr. Jan Turek, PhD